

PAMÁTKY PRAHY 8

Kostel sv. Vojtěcha

Kostel sv. Vojtěcha

Secesní římskokatolický kostel byl postavený v letech 1904 až 1905 nákladem Spolku sv. Bonifáce podle projektu architekta Matěje Blechy, stavitele v Karlíně. Počátkem 20. století nedostačovala věřícím kaple Libeňského zámku svou kapacitou. Potřebu většího bohoslužebného stánku v Libni vyřešila nabídka emauzského Spolku sv. Bonifáce v Praze, který roku 1904 nabídl libeňské duchovní správě vystavět provizorní chrám Páně. Přes nesouhlas a překážky začal Spolek sv. Bonifáce s výstavbou kostela na pronajatých pozemcích usedlosti Košinka, majitelů Emanuela a Dr. Hugo Grabových.

S přípravnými pracemi se započalo 3. října 1904. Krátce před velikonočními svátky roku 1905 byla stavba v hlavních věcech ukončena a 8. dubna 1905 byla za účasti libeňského faráře P. Václava Stejskala kolaudována, a to jako provizorium do r. 1910, protože podle návrhu regulace Libně byla na části pozemku projektována ulice. Následující den byl kostel vysvěcen světicím biskupem Františkem Kráslem, podle odhadu se slavnosti účastnilo na 10 tisíc lidí.

Nový chrám měl být podle dohody zasvěcen blahoslavené Anežce Přemyslovně. Jelikož nebylo včas požádáno do Vatikánu o povolení, rozhodl pražský arcibiskup kardinál Lev Skrbenský z Hříště, aby byl nový chrám zasvěcen sv. Vojtěchovi. Nejspíš se tak stalo proto, že Spolek sv. Bonifáce vydával české periodikum se stejným názvem.

Provizorní kostel provázely od počátku problémy. Již v září 1905 postihla Libeň velká bouře s kroupami, která rozbila u nového kostela 22 velkých a 6 menších skleněných tabulí. Voda zatekla oběma věžemi do kostela a poničila zejména varhany. Další újmu přinesla první světová válka, dne 28. října 1916 byly pro sbírku kovů sňaty zvony ze zámecké kaple i z nového kostela.

Po zrušení kaple na Pelc Týrolce v roce 1935 byl částečně požárem poškozený inventář převezen do Libně pro potřeby kostela sv. Vojtěcha. Ve stejném roce byl vystavěn chór a osazena táhla nad střední částí chrámové lodi. Při opravě zámecké kaple v roce 1939 byl do kostela sv. Vojtěcha přenesen oltář Nejsvětější Trojice a na kostele opravena střecha. Opakovaně prodlužovaný provizorní charakter stavby, spojený s neustálou nadějí na postavení definitivního chrámu Páně, způsobil zanedbání údržby a postupné chátrání objektu. Jednotou pro postavení chrámu Páně v Libni byly hrazeny jen nejnnutnější potřeby kostela.

Koncem 2. světové války (25. března 1945) provedla angloamerická vojska nálet na Prahu a silné bombardování zasáhlo i oblast Košinky. Bomby shozené na sokolském hřišti a přilehlém parku roztržily okna kostela. Dnem 1. prosince 1946 byla zřízena nová duchovní správa u Salesiánů v Kobylisích a prvním farářem se stal Cyril Ondra.

Ani v poválečných letech nebyla naděje na postavení nového kostela aktuální a po roce 1948 zanikla úplně. Jednota pro založení chrámu Páně v Libni, ustavená v roce 1885, zanikla v roce 1951. Kostel sv. Vojtěcha stále chátral a bylo nutné z důvodu bezpečnosti přikročit v letech 1947–1948 k nejnutnějším opravám. Z finančních důvodů se provedly jen drobné opravy, vymalování a veliké okno za oltářem bylo opatřeno kovovou sítí. Opravena byla eternitová střecha a bylo upraveno místo před vchodem do kostela.

V květnu a červnu roku 1967 byla opravena střecha, provedeny nátěry věže a okapů a v květnu 1970 byl v kostele pořízen nákladem 15 tisíc Kčs nový rozhlas, byly instalovány reproduktory na sloupy i na lavice. Celý náklad uhradil nejmenovaný dárc k uctění památky své zemřelé matky. V červenci roku 1972 poškodila vichřice střechu kostela, ta byla jen nouzově zajištěna proti dešti a o rok později byly opraveny vnější omítky a krytina střechy. V letech 1986–1988 proběhla generální oprava exteriéru kostela. Práce však nebyly provedeny v dostatečné kvalitě a následným dlouhodobým zatékáním byla poškozena původní polychromie a unikátní dekorativní malby.

V letech 1996–2001 byl na náklady Magistrátu hl. města Prahy kostel kompletně opraven. Byla zřízena měděná střecha a elektroinstalace, provedeno restaurování vnitřních dřevěných konstrukcí včetně obnovení původních malovaných ornamentů, obnova vnitřního nátěru zdí, konzervování vnějších dřevěných prvků a nový nátěr vnějších zdí. Restaurovány byly i hlavní oltář a dva boční oltáře. Obnovu původní polychromie a unikátních dekorativních maleb, které byly vlivem dlouhodobého zatékání ve špatném stavu, šlo rekonstruovat pouze z dochovaných fragmentů. Magistrát hl. m. Prahy poté podepsal smlouvu o bezplatném pronájmu kostela na dobu 99 let libeňské farnosti.

Kostel sv. Vojtěcha je pozoruhodný svým systémem zděných svislých konstrukcí a dřevěných, složitě tvarovaných střešních vazníků, s výrazným použitím dřevěných dekorativních i architektonických prvků. Střecha věže má tvar čtyřboké helmice s hrotem a makovicí na vrcholu, od paty schodiště měří 23,7 metru. Na každé boční straně jsou zakomponována tři vikýřová zalamovaná

okna zasahující do spodní vyzdívky, v níž jsou umístěny boční portálové dveře. Vnitřní členění chrámového prostoru je trojlodní o světlé výšce 7,2 m.

Kostel sv. Vojtěcha v Libni je jako jedna z dominant Prahy 8 ojedinělou dochovanou sálovou stavbou. V roce 1987 byl kostel prohlášen nemovitou kulturní památkou a nesporně patří mezi nejpůsobivější raně secesní stavby v České republice.

Church of St. Adalberte

This secession Roman Catholic Church was built between 1904 and 1905 at the expense of the St. Boniface Society according to the project by architect Matěj Blecha in Karlín. At the start of the 20th century the capacity of the chapel inside the Libeňský Castle was no longer sufficient for the worshipers. The need for a greater liturgical sanctuary in Libeň was resolved by the offer from the St. Boniface Society of Emauzy in Prague, which in 1904 has made an offer to the religious administration to build a temporary Church of the Lord. Despite the lack of consent and obstacles, the St. Boniface Society started the construction of a church on land leased from the farmstead Košinka owned by Emanuela and Dr. Hugo Graba.

The preparation works commenced on October 3rd 1904. The main part of the construction was concluded just before the Easter holidays of 1905. The priest P. Václav Stejskal attended the building approval process and the building was declared to be a provisional arrangement on April 8th 1905. This arrangement was awarded until the year 1910, because part of the lot had a street designed on it according to the regulation proposal by Libeň. The following day the church was consecrated by the consecration Bishop František Krásl, according to estimates the consecration was attended by more than 10 thousand people. It was agreed that this new temple was to be dedicated to the beatified Anežka Premyslid. Since a request for permit was not sent to the Vatican on time, the Prague Archbishop Cardinal Lev Skrbenský of Hříště decided that the new temple is to be dedicated to St. Adalbert. This most likely occurred due to the fact that the St. Boniface Society was publishing a Bohemian periodical of the same name.

In the beginning, problems accompanied the provisional church. As soon as 1905 Libeň was hit with a large hail storm, which broke 22 large and 6 smaller glass windows. Water leaked through both towers into the church and caused much destruction, especially to the organs. Further detriment was brought on by the World War, on October 28th, 1916 the bells from the castle chapel, as well as the new church, were taken down as part of metal collection.

Following the abolition of the chapel on Pelc Tyrolka in 1935, the items partially damaged by fire were moved to Libeň for the needs of the St. Adalbert Church. The same year a choir was built and rods were installed over the center part of the aisle. During the repair of the castle chapel in 1939 the Holy Trinity Altar was brought into the St. Adalbert Church and the church roof was fixed. The repeatedly

extended provisional character of the building in connection with the continuous hope in building a permanent Church of the Lord were the causes of neglected maintenance and the gradual dilapidation of the building. The Union for the construction of the Church of the Lord in Libeň paid only for the church's bare essentials.

At the end of the Second World War (March 25th 1945) the Anglo-American armies carried out an air raid over Prague and the strong bombing also struck the area of Košinka. The bombs dropped over the Sokol playground, and its adjacent park, have shattered the church's windows. New religious administration of the Silesians in Kobylyš was established on December 1st, 1946 and the Cyril Ondra became first parish priest.

The hope of building a new church was not on the agenda even in the post war years and following 1948 it perished all together. The Union for the development of the Church of the Lord, established in 1885, was dissolved in 1951. Church of the St. Adalbert kept dilapidating and in 1947–1948 it was necessary to address vital repairs due to safety reasons. Financial strife was the reason why only minor repairs were performed. These included painting, the large window behind the altar being fitted with a metal mesh, the eternit roof being fixed and the area in front of the church entrance was groomed.

In May and June of 1967 the roof was repaired, the spires and gutters were painted and in May of 1970 the church received a new 15 thousand Kčs public address system and speakers were installed on the columns and even the pews. The entire cost was covered by an undisclosed donor to honor the memory of his passing mother. In July of 1972 a windstorm damaged the church's roof and afterwards it was only emergency safeguarded against rain and not until a year later were the roofing and exterior stuccos repaired. In 1986–1988 there was a complete overhaul of the church's exterior. However, the work was not performed in sufficient quality and the ensuing long term leakage damaged the original polychrome and decorative murals.

Prague City Hall during 1996–2001 has completely renovated the church at its own expense. This project included the construction of copper roof, installation of new wiring, restoration of interior wooden structures including revitalization of the original painted ornaments, renovation of interior murals, preservation of wooden elements and new paint on exterior walls. Even the main altar and the two side altars were restored. The restoration of the original polychrome and unique decorative murals, which were in a much deteriorated condition due to the long term leakage, was based only on the preserved fragments. Prague City Hall thereafter signed a 99 year free lease contract with the parish in Libeň.

Church of St. Adalbert is noteworthy due to its system of masoned vertical structures and wooden, complexly shaped roof trusses, where distinct wooden decorative and architectural elements were used. The roof of the spire has a shape of a four sided helmet with a tip and a poppy capsule at the top and from the bottom of the stairway it measures 23.7 meters. Each side wall contains three dormer-windows intruding into the bottom brickwork where side portal doors are placed. The interior arrangement of the temple's area is triple vault with a 7.2 meter clearance.

The St. Adalbert Church in Libeň is a monument landmark of Prague 8 and is a one of a kind preserved church hall building. In 1987 the church was declared to be a cultural heritage and without a doubt it is among the most impressive early secession buildings in the Czech Republic.

VYDAL ÚŘAD MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 8
ODBOR KULTURY

www.praha8.cz

ROK 2010